

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ και ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15

ΜΕΡΟΣ Α': **ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

1. Εισαγωγή.....	21
2. Η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας	21
3. Μορφές ενδοοικογενειακής βίας	25
4. Συμπεράσματα	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ: ΜΙΑ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

1. Εισαγωγή.....	29
2. Ταυτότητες φύλου και έμφυλη βία.....	30
3. Θεωρητικές προσεγγίσεις της ενδοοικογενειακής βίας	32
4. Οι διαστάσεις του κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας σε διεθνές και εθνικό επίπεδο	34
5. Ενδοοικογενειακή βία που στρέφεται εναντίον των παιδιών	41
6. Συμπεράσματα	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Εισαγωγή.....	49
2. Νομική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο	50
3. Νομική αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε εθνικό επίπεδο	53

4. Τι προβλέπει η ελληνική νομοθεσία για την προστασία των παιδιών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας	59
5. Τι προβλέπει η ελληνική νομοθεσία για την εμπλοκή των εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.....	60
6. Συμπεράσματα	62

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ – ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1. Το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας έρευνας	67
2. Προβληματική της έρευνας – Διατύπωση των υποθέσεων	71
3. Το δείγμα της έρευνας	76
4. Τεχνικές συλλογής των ερευνητικών δεδομένων	77
5. Ηθική και δεοντολογία της παρούσας έρευνας	79
6. Δυσκολίες κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.....	79
7. Ανάλυση των δεδομένων	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Εισαγωγή.....	81
2. Το προφίλ των γυναικών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας του δείγματός μας	81
3. Το προφίλ των (τέως ή νυν) συζύγων/συντρόφων των γυναικών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας του δείγματός μας	86
4. Το προφίλ των παιδιών των γυναικών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας του δείγματός μας	89
5. Συμπεράσματα	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΕΙΚΟΣΙ (20) ΓΥΝΑΙΚΕΣ-ΘΥΜΑΤΑ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:

Οι απόψεις των γυναικών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας του δείγματός μας	
1. Εισαγωγή.....	93
2. Οι γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας μιλούν για τις χρονικές περιόδους αυξημένου κινδύνου εμφάνισης του φαινομένου.....	94
2.1. Οι γυναίκες του δείγματός μας βιώνουν την κακοποίηση από την έναρξη της συντροφικής τους σχέσης	94
2.2. Η εγκυμοσύνη ως παράγοντας κινδύνου εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας.....	95

2.3. Η γέννηση του παιδιού ως παράγοντας κινδύνου εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας.....	97
2.4. Ο γάμος ως παράγοντας κινδύνου εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας.....	98
2.5. Ο δράστης εμφανίζει σταδιακά και μεθοδικά τη βίαιη συμπεριφορά	98
3. Οι γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας μιλούν για τα πρόδρομα σημάδια της κακοποίησης	99
3.1. Οι γυναίκες του δείγματός μας δεν αναγνωρίζουν τα σημάδια της κακοποίησης.....	99
3.2. Οι γυναίκες του δείγματός μας αναγνωρίζουν τα σημάδια της κακοποίησης.....	102
4. Οι γυναίκες του δείγματός μας μιλούν για τις μορφές ενδοοικογενειακής βίας που έχουν υποστεί	104
4.1. Οι γυναίκες του δείγματός μας υφίστανται σωματική βία	105
4.2. Οι γυναίκες του δείγματός μας υφίστανται ψυχολογική βία	109
4.3. Οι γυναίκες του δείγματός μας υφίστανται οικονομική βία.....	117
4.4. Οι γυναίκες του δείγματός μας υφίστανται σεξουαλική βία	118
5. Τρόποι αντίδρασης των γυναικών του δείγματός μας σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.....	118
5.1. Η υπομονή ως αντίδραση των γυναικών του δείγματός μας σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας	119
5.2. Οι γυναίκες του δείγματός μας αναζητούν βοήθεια και προστασία από τις Αρχές σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.....	130
5.3. Οι γυναίκες του δείγματός μας υπερασπίζονται και προστατεύουν τον εαυτό τους και τα παιδιά τους στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.....	132
6. Οι ατομικές και κοινωνικές αιτίες που προκαλούν την εμφάνιση/ενίσχυση της ενδοοικογενειακής βίας.....	134
6.1. Η κακοποίηση του δράστη σε παιδική ηλικία, ως παράγοντας που προκαλεί/ενισχύει τη βία στη δική του οικογένεια.....	135
6.2. Ο βίαιος χαρακτήρας του δράστη, ως παράγοντας που προκαλεί/ενισχύει τη βία στη δική του οικογένεια	138
6.3. Η χρήση ουσιών και αλκοόλ του δράστη, ως παράγοντας που προκαλεί/ενισχύει τη βία στη δική του οικογένεια.....	142
6.4. Οι έμφυλες στερεοτυπικές αντιλήψεις του δράστη, ως παράγοντας που προκαλεί/ενισχύει τη βία στη δική του οικογένεια	143
7. Οι συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας στις γυναίκες του δείγματός μας ..	144
7.1. Οι ψυχολογικές/συναισθηματικές συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας.....	144
7.2. Οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας	148
7.3. Οι σωματικές βλάβες που προκαλεί η ενδοοικογενειακή βία.....	149
8. Στήριξη των γυναικών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.....	152
8.1. Οι απόψεις των γυναικών του δείγματός μας για τον ρόλο του οικογενειακού τους περιβάλλοντος στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.....	153

8.2. Οι απόψεις των γυναικών του δείγματός μας για τον ρόλο του φιλικού τους περιβάλλοντος στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.....	162
8.3. Οι απόψεις των γυναικών του δείγματός μας για τον ρόλο του κοινωνικού τους περιβάλλοντος (γειτονιά) στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.....	164
8.4. Οι απόψεις των γυναικών του δείγματός μας για τον ρόλο των εξειδικευμένων φορέων στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.....	174
9. Συμπεράσματα	181

ΕΝΟΤΗΤΑ 2:

Τα παιδιά στο επίκεντρο του κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας

1. Εισαγωγή.....	186
2. Οι γυναίκες του δείγματός μας αναφέρουν ότι τα παιδιά τους ήταν μπροστά στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας	187
3. Οι μορφές ενδοοικογενειακής βίας που έχουν υποστεί τα παιδιά των γυναικών του δείγματός μας	189
3.1. Τα παιδιά υφίστανται ψυχολογική βία	190
3.2. Τα παιδιά υφίστανται σωματική βία	193
3.3. Τα παιδιά υφίστανται παραμέληση	196
4. Τρόποι αντίδρασης των παιδιών σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. ...	198
5. Οι συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά	207
5.1. Οι ψυχολογικές/συναισθηματικές συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά.....	208
5.2. Οι κοινωνικές συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά	214
5.3. Οι συμπεριφορικές συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας στα παιδιά	218
6. Συμπεράσματα	220

ΕΝΟΤΗΤΑ 3:

Η συμμετοχή των γυναικών-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στη σχολική ζωή των παιδιών τους

1. Εισαγωγή.....	223
2. Οι απόψεις των γυναικών του δείγματός μας για την εμπλοκή τους στην εκπαιδευτική πραγματικότητα των παιδιών τους	226
3. Οι τρόποι γονεϊκής συμμετοχής στην εκπαιδευτική πραγματικότητα των παιδιών τους	230
3.1. Η συμμετοχή των γονέων στην κατ'οίκον διδασκαλία των παιδιών τους	230
3.1.1. Η συμμετοχή των μητέρων-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στην κατ'οίκον διδασκαλία των παιδιών τους.....	231
3.1.2. Η συμμετοχή των πατέρων-δραστών στην κατ'οίκον διδασκαλία των παιδιών τους	233

3.2. Η συμμετοχή των γονέων στις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών τους.....	236
3.2.1. Η συμμετοχή των μητέρων-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών τους	236
3.2.2. Η συμμετοχή των πατέρων-δραστών στις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών τους	238
3.3. Η συμμετοχή των γονέων στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων	241
3.3.1. Η συμμετοχή των μητέρων-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων	242
3.3.2. Η συμμετοχή των πατέρων-δραστών στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων	244
3.4. Μορφές επικοινωνίας οικογένειας-σχολείου	245
3.4.1. Οι μητέρες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας αναλαμβάνουν την επικοινωνία με τους/τις εκπαιδευτικούς.....	246
3.4.1.1. Θεματολογία συζήτησης ανάμεσα στις γυναίκες του δείγματός μας και τους/τις εκπαιδευτικούς	249
3.4.1.2. Οι γυναίκες του δείγματός μας εμπιστεύονται τα προσωπικά τους ζητήματα στους/στις εκπαιδευτικούς	252
3.4.1.3. Οι γυναίκες του δείγματός μας δεν εμπιστεύονται τα προσωπικά τους ζητήματα στους/στις εκπαιδευτικούς	254
3.4.1.4. Οι απόψεις των γυναικών του δείγματός μας για τη στάση και τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών στο ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας	257
3.4.2. Οι πατέρες-δράστες ενδοοικογενειακής βίας αναλαμβάνουν την επικοινωνία με τους/τις εκπαιδευτικούς.....	261
3.5. Η συμμετοχή των γονέων στις σχολικές εκδηλώσεις.....	263
3.5.1. Η συμμετοχή των μητέρων-θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στις σχολικές εκδηλώσεις.....	263
3.5.2. Η συμμετοχή των πατέρων-δραστών στις σχολικές εκδηλώσεις	266
4. Συμπεράσματα	267

ΕΝΟΤΗΤΑ 4:

Η επίδραση της ενδοοικογενειακής βίας στη σχολική εξέλιξη των παιδιών-θυμάτων	
1. Εισαγωγή.....	273
2. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα ενδοοικογενειακής βίας στο σχολικό πλαίσιο	273
2.1. Οι μαθησιακές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα ενδοοικογενειακής βίας.....	274
2.2. Οι συμπεριφορικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα ενδοοικογενειακής βίας στο σχολικό πλαίσιο	278
2.3. Οι κοινωνικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα ενδοοικογενειακής βίας στο σχολικό πλαίσιο	284

3. Οι συνέπειες που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα παιδιά-θύματα ενδοοικογενειακής βίας στο σχολικό πλαίσιο.....	286
4. Συμπεράσματα	289

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Τελικές παρατηρήσεις – Γενικά Συμπεράσματα.....	291
--	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	297
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	301
Ξενόγλωσση μεταφρασμένη στα ελληνικά.....	312

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	313
-------------------------	-----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	315
--------------------------	-----